

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

รายงานผลการตรวจสอบที่ ๖๘/๒๕๖๘

เรื่อง สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และสิทธิในทรัพย์สิน กรณีร้องเรียนว่า ผู้ต้องกัก
เสียชีวิตในระหว่างการควบคุมตัวของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และขอความช่วยเหลือ
ให้ได้รับทรัพย์สินคืน

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องร้องเรียนด้วยตนเอง ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่
๒๘๙/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๗ ว่า
 กลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่เคยได้รับอนุญาตให้พักอาศัยชั่วคราวและฝึกอาชีพที่ศูนย์พักพิง
สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ต่อมาศูนย์พักพิงดังกล่าวปิดตัวลง
 ได้ย้ายไปอยู่ที่จังหวัดเพชรบูรณ์และจังหวัดน่านตามลำดับ โดยมีสถานะเป็นบุคคลที่มีเลข
บัตรประจำตัวผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน มีสิทธิยื่นคำร้องขอสัญชาติไทย แต่ไม่ดำเนินการขอสัญชาติ
ให้ถูกต้อง ทำให้ถูกจับกุมดำเนินคดีในความผิดฐานเป็นบุคคลต่างด้าวหลบหนีเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร
โดยไม่ได้รับอนุญาต เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ และถูกกักตัวไว้เพื่อรอการผลักดันออกนอกราชอาณาจักร
ต่อมาวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗ ผู้ร้องได้รับแจ้งจากผู้ถูกร้องว่า มีไข้และเสียชีวิตที่โรงพยาบาล
ตำรวจ ผู้ร้องเห็นว่าเป็นการเสียชีวิตที่ผิดปกติ ประกอบกับเงินสด ๒๐,๐๐๐ บาทของ ซึ่งญาติให้ไว้
ใช้จ่ายระหว่างถูกกักตัวหายไป จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐
และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบ

/การละเมิด...

การละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือร้องเรียนของผู้ร้อง ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๗ และเอกสารหลักฐาน ได้แก่ สำเนาภาพถ่าย [REDACTED] ขณะมีชีวิต และสำเนาเอกสารการเดินทางบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ของ [REDACTED] ระหว่างวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๗ ถึงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๗

๒.๑.๒ สำเนารายงานการตรวจศพ [REDACTED] ของสถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

๒.๑.๓ บันทึกการลงพื้นที่บ้าน [REDACTED] ณ อำเภอบัว จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗

๒.๑.๔ บันทึกถ้อยคำของ [REDACTED] ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗

๒.๑.๕ บันทึกถ้อยคำของ [REDACTED] (ผู้ต้องกักในห้องเดียวกับ [REDACTED] ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

๒.๑.๖ บันทึกการลงพื้นที่รับฟังข้อเท็จจริง ณ สถานกักตัวคนต่างด้าว สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สวนพลู) เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ และเอกสารประกอบการชี้แจง ดังนี้

๑) ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการของสถานกักตัวคนต่างด้าว สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สวนพลู) ต่อการป่วยและการเสียชีวิตของ [REDACTED]

๒) สำเนาบันทึกการจับกุมของสถานีตำรวจภูธรทุ่งช้าง ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

๓) สำเนาคำพิพากษาของศาลจังหวัดน่านลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

๔) สำเนาบันทึกการส่งตัวบุคคลต่างด้าวเพื่อผลักดันออกนอกราชอาณาจักร ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

๕) สำเนาคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปล่อยคืนลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๗

๖) สำเนาแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎรของ [REDACTED] ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๗

๗) สำเนาบันทึกการขอเบิกตัวผู้ต้องกัก ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๗

๘) สำเนาคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๗

๙) สำเนาภาพถ่ายบัตรประจำตัวผู้ต้องกักของ [REDACTED]

๑๐) สำเนาบันทึกการขอส่งตัวผู้ต้องกักคั้นห้องกัก ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๗

๑๑) สำเนาประวัติการตรวจร่างกายของ ██████████ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๗

๑๒) สำเนาเอกสารประวัติการตรวจร่างกายที่แสดงสุขภาพเบื้องต้นของ ██████████ และสำเนาข้อความจากแอปพลิเคชันไลน์ของเจ้าหน้าที่สถานกักตัวคนต่างด้าว สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สวนพลู) เกี่ยวกับการรายงานผลการตรวจร่างกายผู้ต้องกัก ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

๑๓) สำเนาภาพถ่ายขณะเจ้าหน้าที่นำตัว ██████████ ส่งโรงพยาบาลตำรวจ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

๑๔) สำเนารายงานการชันสูตรพลิกศพ ██████████ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

๑๕) สำเนาแบบรายงานเหตุอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ และเหตุที่น่าสนใจต้องรายงานด่วนของกองกำกับการ ๓ กองบังคับการสืบสวนสอบสวน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

๑๖) สำเนาหนังสือกองกำกับการ ๓ กองบังคับการสืบสวนสอบสวน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เรื่อง แจ้งเรื่องผู้ต้องกักที่อยู่ในการควบคุมถึงแก่ความตาย กรณี ██████████ ██████████ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗ ถึงคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคลสูญหาย (ผ่านอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ)

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ปรากฏตามความเป็นมาในข้อ ๑ และผู้ร้องให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมตามรายการเอกสารข้อ ๒.๑.๑ - ๒.๑.๓ สรุปได้ดังนี้

๑) ██████████ เป็นบุคคลมีเลขบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน และมีสิทธิขอสัญชาติไทยตามระเบียบสำนักทะเบียนกลาง พ.ศ. ๒๕๔๓ อาศัยอยู่ที่ศูนย์พักพิงสำนักสงฆ์ ถ้ากระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ผ่านการสำรวจทะเบียนตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ และได้รับหนังสือรับรองที่ออกโดยสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เมื่อศูนย์พักพิงปิดตัวในปี ๒๕๔๘ ██████████ ไปอาศัยอยู่กับญาติที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จากนั้นแต่งงาน มีบุตร ต่อมาได้หย่ากับภรรยา และย้ายมาอาศัยที่อำเภอปัว จังหวัดน่าน จนถึงปี ๒๕๖๗ โดยไม่ได้ย้ายชื่อเข้าสำนักทะเบียนในพื้นที่ เป็นเหตุให้ถูกจำหน่ายออกจากทะเบียนราษฎร

/๒) ██████████

๒) [redacted] อาศัยอยู่บ้านที่ญาติช่วยกันสร้างให้ในบริเวณเดียวกับ [redacted] และบวชเป็นนักบวชตามความเชื่อในวัฒนธรรมอู๋ปีม้ง มักเดินทางไปมาระหว่างบ้านกับศูนย์ปฏิบัติธรรม [redacted] อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ระหว่างนั้นผู้ร้องได้พูดคุยกับ [redacted] เกี่ยวกับการขอสัญชาติไทย

๓) ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองสำรวจรายชื่อบุคคลตกหล่นทางทะเบียน [redacted] เข้าใจว่าการสำรวจดังกล่าวเป็นช่องทางพิสูจน์สัญชาติ จึงให้ข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ว่าตนเองไม่มีสัญชาติ หลังจากนั้น ๓ วัน เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ควบคุมตัว [redacted] พร้อมกับกลุ่มชาวม้งจากประเทศเวียดนามที่เข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายและพักอาศัยอยู่ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรม แม้ [redacted] สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ แต่ในขณะถูกจับกุม ไม่มีเอกสารติดตัวและไม่สามารถอธิบายกับเจ้าหน้าที่ให้เข้าใจได้ว่า ตนมีสถานะบุคคลตามกฎหมายอย่างไร

๔) วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ศาลจังหวัดน่าน (สาขาปัว) พิพากษาว่า [redacted] มีความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงถูกกักตัวที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดน่าน ๑ สัปดาห์ และถูกส่งไปสถานกักตัวคนต่างด้าว สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (บางเขน)

๕) วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๗ ผู้ร้องขอประกันตัว [redacted] และพากลับไปที่จังหวัดน่าน และยื่นขอรื้อฟื้นคดีต่อศาล แต่เนื่องจากคดีอยู่ระหว่างอุทธรณ์ ศาลจึงไม่รับรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่

๖) วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๗ ผู้ร้องพา [redacted] มาร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จากนั้นพาไปส่งสถานกักตัวคนต่างด้าว สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สวนพลู) โดยในวันดังกล่าว ผู้ร้องได้รับเงินจำนวนหนึ่งจากญาติของ [redacted] จึงเป็นฝ่ายออกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งนี้ ผู้ร้องไม่ทราบว่า [redacted] มีเงินหรือมีกระเป๋าเงินใบเล็กที่ใช้เป็นประจำหรือไม่

๗) เมื่อผู้ร้องไปส่ง [redacted] ที่สถานกักตัวคนต่างด้าว ได้บันทึกข้อมูลผู้ต้องกัก และถ่ายรูปกับ [redacted] ไว้เป็นหลักฐานการส่งตัว แต่ผู้ร้องไม่เห็นว่เจ้าหน้าที่ค้นตัว [redacted] หรือไม่

๘) วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗ ผู้ร้องโทรศัพท์ติดต่อเจ้าหน้าที่สถานกักตัวคนต่างด้าว สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สวนพลู) เกี่ยวกับสถานะของ [redacted] โดยเจ้าหน้าที่แนะนำให้ผู้ร้องขอหนังสือรับรองจากนายอำเภอปัว จังหวัดน่าน มาแสดงเพื่อขอลปล่อยตัว [redacted] กลับภูมิลำเนา ผู้ร้องจึงแนะนำให้ญาติ [redacted] ดำเนินการ แต่ช่วงบ่ายวันเดียวกัน เจ้าหน้าที่โทรศัพท์แจ้งผู้ร้องว่า [redacted] เสียชีวิตแล้ว เมื่อผู้ร้องและญาติเดินทางไปรับศพ ได้รับของใช้ส่วนตัวของ [redacted] ได้แก่ กระเป๋าสะพาย ๑ ใบ กางเกงขาสั้น กางเกงชั้นใน และเหรียญจำนวนหนึ่ง

๙) เอกสารรายงานการตรวจศพ ████████ ระบุว่า ไม่พบบาดแผล ภายนอก หัวใจโตกว่าปกติ มีหินปูนเกาะลิ้นหัวใจห้องบนซ้ายจำนวนมาก กล้ามเนื้อหัวใจซิดเป็นหย่อม ๆ สมองบวม เลือดออกในชั้นกล้ามเนื้อหัวใจ กล้ามเนื้อหัวใจตาย ปอดคั่งเลือด บวมน้ำ ตับคั่งเลือด เส้นเลือด เลี้ยงหัวใจหนาตัวร้อยละ ๕๐ สาเหตุการเสียชีวิตเกิดจากระบบหัวใจล้มเหลวจากภาวะลิ้นหัวใจตีบ

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ เจ้าหน้าที่กองกำกับการ ๓ กองบังคับการ สืบสวนสอบสวน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบสถานกักตัวคนต่างด้าว สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สวนพลุ) ในฐานะผู้แทนของผู้ถูกร้อง ชี้แจงข้อเท็จจริงพร้อมมอบเอกสาร หลักฐาน ตามข้อ ๒.๑.๖ สรุปได้ดังนี้

๑) วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ศาลจังหวัดน่าน (สาขาปัว) พิพากษาลงโทษ ████████ ในความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวเข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยลงโทษจำคุก ๔ เดือน ปรับ ๒,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ ๑ ปี ต่อมาวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๗ ผู้ถูกร้องรับตัว ████████ ไว้และปฏิบัติตามคำสั่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่ ๘๙/๒๕๖๒ เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับตัว การควบคุม และดูแลคนต่างด้าว สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ โดยสอบถามประวัติ อาการเจ็บป่วยและโรคประจำตัว ซึ่ง ████████ สื่อสาร ภาษาไทยกับเจ้าหน้าที่ได้และไม่ได้แจ้งว่าเจ็บป่วย จึงกักตัวไว้ ๒๕ วัน

๒) วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๗ ผู้ร้องขอประกันตัว ████████ โดยได้รับ อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ๑๓๕ วัน ต่อมาวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๗ ผู้ร้องนำตัว ████████ มาส่งคืน โดยในการรับตัวกลับเข้าห้องกัก ผู้ถูกร้องสอบถามประวัติ อาการเจ็บป่วยและโรคประจำตัว ซึ่ง ████████ ให้ข้อมูลเช่นเดิม ต่อมาวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗ ████████ ป่วยและเสียชีวิตที่โรงพยาบาลตำรวจ รวมระยะเวลาที่ ████████ อยู่ในการควบคุมของผู้ถูกร้อง ๓๒ วัน

๓) ████████ เป็นบุคคลไม่มีสัญชาติ ████████ ถูกกักตัวไว้ในห้อง กัก ████████ ซึ่งเป็นห้องกักรวมบุคคลต่างด้าวที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ จำนวน ๑๗๒ คน ส่วนใหญ่เป็นบุคคลสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา

๔) ในการรับตัวบุคคลต่างด้าวเพื่อฝากควบคุมตัว เจ้าหน้าที่จะสอบถาม อาการป่วยของบุคคลนั้น และจำแนกหมวดหมู่ ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ป่วยโรคประจำตัว กลุ่มตั้งครรภ์ และกลุ่มคนพิการ ซึ่งจะระบุไว้ในบัตรประจำตัวคนต่างด้าว การสอบถามอาการป่วยในขั้นตอนดังกล่าว ไม่ใช้การตรวจร่างกาย แต่เจ้าหน้าที่จะใช้ความเชี่ยวชาญสังเกตอาการและลงข้อมูลไว้ในระบบ

๕) วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๗ ผู้ถูกร้องได้รับแจ้งว่า [REDACTED] ป่วย จึงนำตัวลงมาตรวจร่างกายและซักถามอาการทราบว่า มีอาการไอและมีเสมหะ เคยไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลน่าน ได้รับยารักษาโรคเบาหวาน แต่หยุดยาเอง รับประทานยาไม่ต่อเนื่อง จำชื่อยาไม่ได้ และขาดยามาแล้ว ๑ ปี ผู้ถูกร้องจัดยาให้แล้วนำตัวขึ้นไปพักผ่อนในห้องกัก โดย [REDACTED] เดินได้ โดยไม่ต้องใช้เปลผู้ป่วย

๖) วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗ ตรวจสอบเอกสารประวัติการตรวจร่างกาย [REDACTED] ระบุว่า เวลา ๑๑.๐๐ น. มีไข้สูง หนาวสั่น ไอ มีเสมหะ หายใจเหนื่อยมากขึ้น จึงนำส่งโรงพยาบาลตำรวจเวลา ๑๑.๒๕ น. ถึงแผนกฉุกเฉิน โรงพยาบาลตำรวจ เวลา ๑๑.๔๕ น. ขณะรอนำส่งห้องออกมาก ตัวเย็น สั่น นอกจากนี้ ยังปรากฏภาพถ่ายระหว่างนำตัวขึ้นรถพยาบาล ซึ่ง [REDACTED] ยังสามารถนั่งได้

๗) แพทย์แผนกฉุกเฉินช่วยฟื้นคืนชีพด้วยการปั๊มหัวใจนาน ๓๐ นาที จนถึงเวลา ๑๒.๑๖ น. [REDACTED] เสียชีวิต เจ้าหน้าที่สหวิชาชีพและแพทย์นิติเวชโรงพยาบาลตำรวจชั้นสูตตรพลิกศพเบื้องต้นไม่พบร่องรอยบาดแผลจากการถูกทำร้ายหรือการตายที่ไม่ปกติ แพทย์ลงความเห็นว่ายตายโดยไม่ทราบสาเหตุ และส่งศพเพื่อชันสูตรที่แผนกนิติเวช

๘) วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗ โรงพยาบาลตำรวจรายงานผลการชันสูตรพลิกศพระบุว่า [REDACTED] เสียชีวิตด้วยอาการหัวใจล้มเหลวจากภาวะลิ่มหัวใจตีบ

๙) ผู้ถูกร้องจัดทำแบบรายงานเหตุอุกฉกรรจ์และสะท้อนขวัญ และเหตุที่น่าสนใจต้องรายงานด่วน ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗ แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ และแจ้งกรณีผู้ต้องกักที่อยู่ในการควบคุมถึงแก่ความตายให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุเคราะห์ผู้ต้องหา เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

๑๐) สำหรับประเด็นทรัพย์สิน ผู้ถูกร้องจัดการทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ต้องกักโดยให้ฝากโทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์สื่อสารไว้กับเจ้าหน้าที่ ส่วนเสื้อผ้า เงินสด ของมีค่า สิ่งของชิ้นเล็ก และของที่ไม่ใช่สิ่งของต้องห้าม อนุญาตให้นำติดตัวไปได้ ผู้ต้องกักจะฝากหรือไม่ก็ได้ ตามความสมัครใจ แต่หากกรณีมีเงินสดจำนวนมาก หรือกระเป๋าเสื้อผ้าขนาดใหญ่จะต้องฝากไว้ โดยจะมีการบันทึกรายการฝากสิ่งของหรือทรัพย์สินนั้นไว้ การดำเนินการของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองแตกต่างจากกรมราชทัณฑ์ เนื่องจากผู้ต้องกักคือบุคคลต่างด้าวที่ถูกกักตัวไว้ชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับ ผู้ต้องกักสามารถสวมใส่เสื้อผ้าของตนเอง มีสิทธิซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่สถานกักตัวจำหน่าย และสามารถเขียนคำร้องขอให้เครื่องมือสื่อสารได้ตามเวลาที่กำหนด ส่วนการส่งมอบทรัพย์สินคืน จะให้ในวันที่ผู้ต้องกักเดินทางกลับ หากประสงค์ให้ญาติรับทรัพย์สินแทน จะมีการลงบันทึกประจำวันและบันทึกเอกสารแสดงความสมัครใจของผู้ต้องกักและผู้รับมอบทรัพย์สินแทนไว้

๑๑) ผู้ถูกร้องตรวจสอบข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ที่ตรวจค้นผู้ต้องกัก ตามมาตรการรักษาความปลอดภัยปรากฏว่า ในวันรับตัวเข้าห้องกัก [REDACTED] มีเงินสด ๑,๐๐๐ บาท รายการสิ่งของและทรัพย์สินไม่ใช่สิ่งของต้องห้าม จึงได้รับอนุญาตให้เก็บไว้กับตัวได้และไม่มีบันทึก รายการทรัพย์สินหรือสิ่งของที่ฝากไว้ เมื่อ [REDACTED] เสียชีวิต ผู้ถูกร้องตรวจสอบห้องกักพบกระเป๋า สะพายใบใหญ่ ๑ ใบ และเสื้อผ้า แต่ไม่พบเงินสด

๑๒) ภายในห้องกักติดตั้งกระดิ่งสำหรับแจ้งเหตุ และกล้องโทรทัศน์ วงจรปิด ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ตรวจตราตลอด ๒๔ ชั่วโมง อีกทั้งจากการสังเกตสภาพร่างกายของ [REDACTED] ตามภาพถ่ายที่บันทึกไว้ระหว่างการตรวจร่างกายเมื่อวันที่ ๒๐ - ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗ แสดงให้เห็นว่า สภาพร่างกายปกติ สามารถนั่งและสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ได้

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

๑) [REDACTED] ให้ถ้อยคำต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ว่า [REDACTED] ย้ายมาอยู่ใกล้บ้าน [REDACTED] ได้ประมาณ ๑๕ ปี และมักขึ้นไปอยู่ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรม ห่างจากบ้าน ๒๐ - ๓๐ กิโลเมตร คราวละหลายวันถึง ๑ เดือน [REDACTED] ไม่มีโรคประจำตัว สุขภาพแข็งแรง สุขบุหรี่ยาเส้น ไม่มีประวัติเสพยาเสพติด แต่บางครั้งมีอาการไอและปวดหัว ไม่เคยเข้าโรงพยาบาลและไม่ได้ ตรวจสุขภาพ เมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย [REDACTED] จะพาไปพบแพทย์ที่คลินิก และไปเพียงปีละ ๑ - ๒ ครั้ง แต่จำไม่ได้ว่าพบแพทย์ครั้งล่าสุดเมื่อใด

เมื่อ [REDACTED] ถูกจับกุม และหมดระยะเวลาปล่อยชั่วคราว ต้องกลับไปสถานกักตัวคนต่างด้าว [REDACTED] แจ้ง [REDACTED] ว่า ผู้ต้องกักสามารถนำเงินติดตัวไปได้ แต่ [REDACTED] ไม่มีเงิน [REDACTED] จึงติดต่อลูกสาวของ [REDACTED] ที่อยู่ต่างประเทศให้ส่งเงินให้บิดา ต่อมา วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๗ ลูกสาว [REDACTED] โอนเงิน ๒๐,๘๗๔ บาท ผ่านบัญชีธนาคารของ [REDACTED] [REDACTED] จึงถอนเงินสดดังกล่าวให้ [REDACTED] เมื่อถึงวันเดินทาง [REDACTED] ให้น้องชายไปส่ง ที่ป้ายรถประจำทางและทราบว่าเป็น [REDACTED] มีกระเป๋าสะพาย ๑ ใบ

๒) [REDACTED] ผู้ต้องกักของสถานกักตัวคนต่างด้าว สำนักงาน ตรวจคนเข้าเมือง (สวนพลู) ห้อง ๑๒ ให้ถ้อยคำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า [REDACTED] อยู่ร่วม ห้องกักเดียวกับ [REDACTED] ได้รู้จักและพูดคุยกับ [REDACTED] และทราบว่า [REDACTED] มีเงินไม่ถึง ๑,๐๐๐ บาท ระหว่างกักตัว [REDACTED] มักลงไปออกกำลังกาย ซักกาแฟและน้ำอัดลมเป็นประจำ ไม่เคยเห็น [REDACTED] ทะเลาะวิวาทหรือใช้เงินซื้อสิ่งของให้ผู้ต้องกักอื่น ช่วงการกักตัววันที่ ๒ - ๓ [REDACTED] ไอและบ่นว่าไม่ไหว มีเจ้าหน้าที่หลายคนช่วยกันดูแล ทั้งนี้ นอกจาก [REDACTED] แล้วยังมีผู้ต้องกักอีกหลายคนไม่สบาย โดยผู้ต้องกักที่มีอาการป่วยสามารถแจ้งเจ้าหน้าที่ได้ตลอดเวลา

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ๒ ประเด็น ดังนี้

๓.๑ ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณี [REDACTED] เสียชีวิตระหว่างการกักตัวหรือไม่

๓.๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘^๑ บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น และการทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

๓.๑.๒ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมตัวถึงแก่ความตาย ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้รับผิดชอบแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายทราบ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทรมานในระหว่างควบคุมตัวโดยพลัน

๓.๑.๓ สำหรับแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลคนต่างด้าว สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง มีคำสั่ง ที่ ๘๙/๒๕๖๒ เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับตัว การควบคุม และดูแลคนต่างด้าว สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ กำหนดแนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลบนพื้นฐานหลักการด้านสิทธิมนุษยชนและข้อกำหนดมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องกัก โดยกำหนดให้ในการรับตัวคนต่างด้าวในฐานะผู้ต้องกัก เจ้าหน้าที่ต้องลงประจำวันการรับตัวผู้ต้องกัก กำหนดหมายเลขประจำตัวและตรวจค้นผู้ต้องกัก และสัมภาษณ์ที่ติดตัวมาโดยละเอียด จัดทำแฟ้มประวัติผู้ต้องกักโดยระบุข้อมูลประวัติสุขภาพในกรณีที่ผู้ต้องกักมีอาการเจ็บป่วยร้ายแรง พิกการเป็นโรคระบาด หรืออยู่ในสภาวะตั้งครรภ์ ส่วนในการรักษาพยาบาล ให้จัดให้มียานพาหนะและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการส่งผู้ต้องกักที่มีอาการป่วยไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล ตำรวจ หรือโรงพยาบาลประจำจังหวัดหรือสถานพยาบาลในบริเวณใกล้เคียง

/๓.๑.๔ นอกจากนี้...

^๑ มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

๓.๑.๔ นอกจากนี้ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ข้อ ๙^๒ และข้อ ๑๐^๓ ได้รับรองสิทธิเสรีภาพและความปลอดภัยของบุคคลไว้ โดยบุคคลจะถูกจับกุม ควบคุมตัวและจะถูกกีดรอนเสรีภาพมิได้ เว้นแต่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย และบุคคลที่ถูกกีดรอนเสรีภาพต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรมและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

๓.๑.๕ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องรับตัว [REDACTED] ไว้เป็นผู้ต้องกักของสถานกักตัวคนต่างด้าวเพื่อรอการส่งกลับ ๒ ช่วง คือ ช่วงแรกระหว่างวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๗ ถึงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๗ รวม ๒๕ วัน และช่วงที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๗ ถึงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗ รวม ๗ วัน โดยก่อนรับตัวทั้ง ๒ ครั้ง ผู้ถูกร้องปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองในการตรวจร่างกายผู้ต้องกักเบื้องต้น และซักถามประวัติแล้วปรากฏว่า [REDACTED] ไม่มีโรคประจำตัวและไม่มีอาการป่วย แต่เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗ [REDACTED] ไอและมีไข้สูง ผู้ถูกร้องจึงช่วยเหลือปฐมพยาบาลและนำส่งแผนกฉุกเฉิน โรงพยาบาลตำรวจ โดยใช้เวลานำส่งภายใน ๒๐ นาที แต่ [REDACTED] เสียชีวิตที่โรงพยาบาล ผลการชันสูตรศพไม่พบบาดแผลภายนอก และแพทย์ลงความเห็นว่าการเสียชีวิตมาจากภาวะหัวใจล้มเหลวจากภาวะลิ่มหัวใจตีบ

๓.๑.๖ พิจารณาแล้วเห็นว่า จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรวมถึงภาพถ่ายระหว่างที่ [REDACTED] อยู่ในการควบคุมของผู้ถูกร้อง เอกสารหลักฐานทางการแพทย์ และพยานบุคคลซึ่งเป็นผู้ต้องกักในห้องเดียวกับ [REDACTED] รับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยจัดให้ได้รับบริการทางการแพทย์เมื่อเจ็บป่วย และเมื่อประเมินว่า [REDACTED] อยู่ในภาวะวิกฤตก็ได้้นำส่งสถานพยาบาลที่ใกล้เคียงภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ประกอบกับพยานหลักฐานทางการแพทย์ระบุชี้ชัดว่า การป่วยและเสียชีวิตของ [REDACTED] เกิดจากโรคทางกาย นอกจากนี้ หลังการเสียชีวิต ผู้ถูกร้องได้ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยแจ้งการเสียชีวิตดังกล่าวต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบตาม

/พระราชบัญญัติ...

^๒ ข้อ ๙

๑. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกกีดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุผลและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ ข้อ ๑๐

๑. บุคคลทั้งปวงที่ถูกกีดรอนเสรีภาพต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรม และความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์

ฯลฯ

ฯลฯ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุญนุญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปแล้ว ซึ่งข้อมูล ณ เดือนมีนาคม ๒๕๖๘ เรื่องยังอยู่ระหว่างการดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุญนุญหาย ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องได้กระทำความหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณี [REDACTED] เสียชีวิตระหว่างการกักตัว

๓.๑.๗ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า แนวทางปฏิบัติของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ในการรับตัวผู้ต้องกัก แม้จะระบุให้เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลสุขภาพของผู้ต้องกัก แต่เป็นการดำเนินการโดยอาศัยการสังเกตลักษณะทางกายภาพและซักถามประวัติเบื้องต้นจากผู้ต้องกักโดยไม่ได้ประเมินสภาวะ ความเครียดและตรวจร่างกายโดยแพทย์อย่างละเอียด ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลประวัติสุขภาพของผู้ต้องกัก คลาดเคลื่อนจนส่งผลต่อการดูแลสุขภาพของผู้ต้องกัก จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องเพื่อดำเนินการต่อไป

๓.๒ ประเด็นที่สอง ผู้ถูกร้องได้กระทำความหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิด สิทธิมนุษยชน กรณีทรัพย์สินของ [REDACTED] สูญหายระหว่างการกักตัวหรือไม่

๓.๒.๑ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมีคำสั่ง ที่ ๘๘/๒๕๖๒ เรื่อง กำหนดแนวทาง ปฏิบัติเกี่ยวกับการรับตัว การควบคุม และดูแลคนต่างด้าว สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ กำหนดห้ามผู้ต้องกักนำสิ่งของผิดกฎหมายหรือสิ่งของต้องห้ามเข้าไปในห้องกัก โดยเด็ดขาด และให้เจ้าหน้าที่แจ้งสิทธิตามกฎหมายและขั้นตอนการปฏิบัติระหว่างถูกกักตัว รวมถึงแจ้ง ให้ผู้ต้องกักทราบเรื่องสิ่งของที่ห้ามมิให้นำเข้ามาภายในสถานที่กักตัวคนต่างด้าว และการรับฝากสิ่งของ หรือทรัพย์สินมีค่า พร้อมทั้งให้จัดทำสมุดควบคุมการรับฝากสิ่งของหรือทรัพย์สินมีค่านั้น หากผู้ต้องกัก ไม่เข้าใจภาษาไทย ให้จัดหาล่ามแปลความหมายให้เข้าใจ โดยสิ่งของต้องห้าม ได้แก่ ยาเสพติดให้โทษ ประเภทต่าง ๆ สุรา หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนผสม เครื่องอุปกรณ์สำหรับเล่นการพนัน เครื่องอุปกรณ์ที่คาดว่าจะใช้เพื่อการหลบหนี ศาสตราวุธ หรือสิ่งเทียมอาวุธ อาหารที่เน่าเสีย หรือสิ่งของที่มี พิษต่อร่างกาย วัตถุระเบิดหรือน้ำมันเชื้อเพลิง สัตว์มีชีวิต วัตถุที่เป็นโลหะ ของมีคมหรือสิ่งของที่อาจทำให้เกิดอันตราย เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ หรือเครื่องมือสื่อสารอื่น รวมทั้งอุปกรณ์สำหรับสิ่งของดังกล่าว

๓.๒.๒ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริง แม้มีพยานหลักฐานแสดงว่าญาติ [REDACTED] ได้รับโอนเงิน ๒๐,๘๗๔ บาท จากลูกสาว [REDACTED] ที่อยู่ต่างประเทศ แต่ในระหว่างที่ [REDACTED] พบผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๗ รวมทั้งระหว่างที่ [REDACTED] อยู่ในการควบคุมของผู้ถูกร้องจนกระทั่งเสียชีวิต ไม่ปรากฏพยานหลักฐานว่า [REDACTED] ได้ครอบครองเงินจำนวนดังกล่าว อีกทั้งพยานบุคคลซึ่งเป็นผู้ต้องกัก ร่วมห้องกับ [REDACTED] และผู้ถูกร้องให้ข้อเท็จจริงสอดคล้องกันว่า [REDACTED] มีเงินสดประมาณ ๑,๐๐๐ บาท

สำหรับใช้จ่ายระหว่างการกักตัว และ [REDACTED] ไม่มีเหตุขัดแย้งกับผู้ถูกร้องหรือผู้ต้องกักอื่น หรือมีเหตุอันควรสงสัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินจำนวนมาก จึงเชื่อว่า [REDACTED] ไม่ได้มีเงินมากถึง ๒๐,๐๐๐ บาท ขณะถูกควบคุมตัวที่ห้องกักของผู้ถูกร้อง ในชั้นนี้จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีทรัพย์สินของ [REDACTED] สูญหายระหว่างการกักตัว

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๘ จึงมีมติว่า

๔.๑ ประเด็นที่หนึ่ง กรณี [REDACTED] เสียชีวิตระหว่างการกักตัว ยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๒ ประเด็นที่สอง กรณีทรัพย์สินของ [REDACTED] สูญหายระหว่างการกักตัว ยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๓ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (ผู้ถูกร้อง) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ โดยให้พิจารณาปรับปรุงแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับตัว การควบคุม และดูแลคนต่างด้าว โดยเฉพาะการคัดกรองสุขภาพของผู้ต้องกัก ต้องไม่ใช่เพียงการประเมินเบื้องต้นหรือการให้การรักษายาบาลเมื่อเกิดการเจ็บป่วยทางกายภาพเท่านั้น แต่ควรครอบคลุมถึงการประเมินและระบุภาวะความเครียดทางจิตใจที่อาจส่งผลต่อโรคทางกาย และการตรวจร่างกายโดยแพทย์อย่างละเอียดในกลุ่มบุคคลที่มีความเสี่ยงสูงกว่าคนทั่วไป เช่น ผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสมด้านงบประมาณ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ